

**Левинська І.Б.**, аспірант, НУ «Києво-Могилянська академія» (Київ)

## **ЗДАТНІСТЬ ДО ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ ЯК ЧИННИК ДІЯЛЬНІСНО-ВОЛЬОВОГО КОМПОНЕНТУ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ПОРТФОЛІО**

Модель формування професійної компетентності майбутніх психологів – це системно-комплексне утворення, що складається з компонентів, які функціонують одночасно, мають між собою взаємовплив та взаємозв'язок, містять змістовну та функційну сутність професійної компетентності майбутніх психологів. [4, с. 30]  
Компонент, у даному випадку, виступає як складова частина, складник [1, с. 41]

До моделі формування професійної компетентності майбутніх психологів засобами портфоліо ми відносимо, зокрема, й діяльнісно-вольовий компонент (практичне застосування професійних психологічних знань, умінь та навичок в професійній діяльності).

Як і кожний компонент моделі формування професійної компетентності майбутніх психологів засобами портфоліо, діяльнісно-вольовий компонент містить складові елементи (показники), які характеризують зміст компоненту і дозволяють більш детально дослідити формування професійної компетентності майбутніх психологів. Показник – це свідчення, доказ, ознака, завдяки яким можна оцінити досягнення у розвитку процесу чи явища, які вивчаються [5, с. 215].

Надзвичайно важливим показником діяльнісно-вольового компонента професійної компетентності майбутніх психологів виступає вміння вирішувати конфліктні ситуації, що виокремлює готовність і здатність особистості утримувати суперечність у продуктивній конфліктній формі, яка сприяла б її вирішенню, обізнаність про діапазон можливих стратегій поведінки у конфлікті, спроможність адекватно реалізувати ці стратегії у конкретній професійній ситуації [6, с. 124].

І.В.Ващенко вважає, що вміння майбутнього психолога вирішувати конфліктні ситуації передбачає: здатність конструктивно усвідомити всі основні цінності, які взаємодіють у конфлікті, а також елементи конфлікту як цілісного об'єкта, знати всі необхідні умови, закономірності переходу одного етапу конфліктної ситуації в інший, що включає вміння спрогнозувати майбутню конфліктну ситуацію, спроможність впливати на інших людей під час конфлікту шляхом спілкування з ними, керувати поведінкою учасників конфліктних ситуацій, виявляти, прогнозувати конфліктні ситуації, конструктивно змінити ситуацію конфлікту, скористатися конфліктом для досягнення своєї мети з урахуванням інтересів іншої сторони [2, с. 197].

Л.В.Долинська для майбутніх психологів пропонує два рівні вмінь вирішувати конфліктні ситуації:

- перший рівень характеризує здатність до розпізнавання ознак конфлікту, який відбувся, його оформлення для утримання втіленої у ньому суперечності, володіння способами регулювання для розв'язання;
- другий рівень передбачає вміння проектувати необхідні для досягнення певних результатів конфлікти та конструювати їх безпосередньо у ситуаціях взаємодії. На другому рівні характерним є володіння способами організації продуктивно орієнтованої конфліктної поведінки учасників і сторін взаємодії [3, с. 64].

Таким чином, можемо зазначити, що здатність до вирішення конфліктних ситуацій є вагомим чинником діяльнісно-вольового компонента моделі формування професійної компетентності майбутніх психологів засобами портфоліо.

#### Література:

1. Бетина О.Б. Психология и педагогика: учеб. пособие/ О.Б. Бетина. – СПб.:Вектор, 2011. – 121 с.
2. Ващенко І.В. Конфліктологія та теорія переговорів / І.В.Ващенко, М.І.Кляп. – К.: Знання, 2013. – С. 191-200.
3. Долинська Л.В. Психологія конфлікту. Навчальний посібник / Л.В.Долинська, Л.П.Матяш-Заяц. – К.: Каравела, 2011. – 304 с.
4. Саврасова-В'юн Т.О. Практикум дослідження та формування професійно-психологічної компетентності майбутніх фахівців: навчально-методичний посібник / Т.О. Саврасова-В'юн. – Київ, 2015. – 224 с.
5. Словник-довідник з культури української мови / Д.Гринчишин, А.Капелюшний, О.Сербенська, З.Терлак. – Л.: Фенікс, 1996. – 368 с.
6. Хасан Б.И. Конструктивная психология конфликта / Б.И.Хасан. – СПб.: Питер, 2003. – С. 119-137.

**Лазоренко Б.П.**, доцент, ІСПП НАПН України (Київ)

#### ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ТА ТЕХНОЛОГІЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ В УМОВАХ ПЕРЕЖИВАННЯ УЧАСНИКАМИ АТО НАСЛІДКІВ ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ

Після повернення до мирного життя у певної частини молоді, яка брала участь у збройних конфліктах у якості учасників АТО, спостерігаються посттравматичні стресові розлади, формування внутрішньо особистісних конфліктів, які у свою чергу, спричиняють дезадаптивну поведінку цієї молоді у сімейно-родинному та зовнішньому соціальному оточенні. Щодо експертної оцінки характеру переживання учасниками АТО наслідків травматичних подій слід зазначити, що зовнішній психотравмуючий вплив актуалізує механізми фрагментації, розщеплення особистості на окремі субособистості, перш за все «ворога» і «захисника», їх подальшу взаємну дисоціацію, сепарацію і відчуження, і як результат формування внутрішньо особистісного конфлікту. При цьому власні стани страху, болю, приниження ненависті, злості та інші ідентифікуються особою з ворогом, ізолюються від себе і проєктуються на нього. У такий спосіб внутрішній конфлікт субособистостей трансформується у вторинний зовнішній конфлікт, в якому позиція ворога є «відкритою» [1]. Значною мірою загостренню внутрішнього конфлікту і відчуження зазначених субособистостей сприяли, тортури, знущання з українських полонених, а також Іловайський розстріл російськими підрозділами українських військових і добровольців у так званому «зеленому коридорі». Ворожість та ненависть, у свою чергу, спонукають особистість закрити «гештальт» до пошуку і знайдення «ворога» - джерела фактичної чи потенційної смертельної загрози і його знищення.

Позбутись «субособистості ворога» за допомогою відреагування, використання захисних механізмів та копінгів неможливо, оскільки за своїм походженням і існуванням вона є внутрішньо особистісним утворенням. Внутрішня приналежність відчуженої субособистості постійно нагадує про себе у компульсивних агресивних проявах в умовах зустрічі із реальним ворогом чи уявним. У разі помилковості проєктивного визначення «ворога» ці прояви